

Виходячи із зазначеного, необхідно вказати що законодавчо передбачено можливість використання твору автора, проте в Україні не достатньо захищено та належно оплачено авторську винагороду за використання твору, окрім договору, який передбачає добровільну згоду сторін з приводу використання твору.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про авторські права і суміжні права: Закон України від 11.07.2001 № 2627-III / Відомості Верховної Ради (ВВР) 2001, N 43, ст. 214.
2. Директива про узгодження авторських і споріднених прав у інформаційному суспільстві 2001/29/ЕС Європейського парламенту і Ради Європейського союзу від 22 травня 2002 року.
3. Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти: навч. посібн. / Є.І. Ходаківський, В. П. Якобчук, І. Л. Литвинчук – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 276 с.
4. Підпригора О.А. Поняття авторського права / О.А. Підпригора // Часопис цивілістики. – 2012. – Вип. 13. – С.28-38.

Гриняк А.

д.ю.н., старший науковий співробітник,
завідувач відділу проблем договірної права
НДІ приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ КОМЕРЦІЙНИХ ВІДНОСИН В СФЕРІ ВИКОНАННЯ РОБІТ

Розглядаючи питання міжнародних комерційних відносин в сфері виконання робіт одразу ж зрозуміло, що такі правовідносини обтяжені іноземним елементом. Іноземний елемент в п. 2 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про міжнародне приватне право» визначено як ознаку, яка характеризує приватноправові відносини, що регулюються цим Законом, та виявляється в одній або кількох з таких форм: хоча б один учасник правовідносин є громадянином України, який проживає за межами України, іноземцем, особою без громадянства або іноземною юридичною особою; об'єкт правовідносин знаходиться на території іноземної держави; юридичний факт, який створює, змінює або припиняє правовідносини, мав чи має місце на території іноземної держави [1].

Таким чином міжнародний характер відносин за договорами на виконання робіт може проявлятися в таких формах: а) у випадку, коли замовник результату робіт знаходяться в одній державі, а підрядник в іншій (в цьому випадку рекомендується сторонам упевнитися в тому, чи є сторони «іноземними» по відношенню один щодо одного); б) у випадку, коли сторони знаходяться в одній державі, а роботи проводяться на території іншої держави; в) у випадку, коли замовник знаходяться в одній державі, підрядник в іншій, а виконання робіт відбувається у третій країні.

Виходячи зі структури гл. 61 ЦК України вітчизняний законодавець визначив такі різновиди договору підряду як договір підряду, договір побутового підряду, договір будівельного підряду, підряд на проектні та

пошукові роботи, а також на рівні спеціальних нормативно-правових актів визначаються особливості виконання робіт для державних потреб. Одразу ж зазначимо, що такі договори як: будівельний підряд, підряд на пошукові, проектні роботи, підряд на проведення геологорозвідувальних, монтажних, ремонтних робіт тощо за наявності іноземного елемента, є міжнародно-правовими.

Водночас у міжнародній практиці ця кількість підрядних договорів є значно ширшою за рахунок віднесення сюди таких видів підрядних договорів як: договір про надання технічних послуг (технічного сприяння), договір будівельного підряду «під ключ» (turnkey contract), контракт для проектів типу «ПС» (інжиніринг, прокьюрімент, будівництво), контракт на обслуговування (service contract), контракт на управління (management contract), контракт на умовах готової продукції (product-in-hand contract) тощо [2, с. 262].

Аналізуючи міжнародні договори у сфері виконання робіт слід зазначити їх незначну кількість. Виняток становлять загальні двосторонні договори про співробітництво у цивільних справах, в яких лише побіжно згадуються підрядні відносини. Предметом їх регулювання, як зазначають Г. С. Фединяк та Л. С. Фединяк, можуть бути: 1) принципи співробітництва держав у певній сфері; 2) конкретні питання співпраці. До першої групи договорів належить, наприклад, Декларація про економічне співробітництво між Україною та Канадою 1992 р. До другої групи договорів належать, наприклад, торговельно-економічні угоди з Кубою, Хорватією 1991 р., з Болгарією, Естонією, Іраном, Єгиптом, Китаєм, Угода про державний кредит з Китаєм, Взаємна домовленість про надання гуманітарної допомоги з Австрією 1992 р. [3, с. 177].

Угоди про торговельно-економічне співробітництво можуть мати норми про певний вид режиму економічних зв'язків у будівельній діяльності. Здебільшого це режим найбільшого сприяння. Він може надаватися стосовно мита і податків, консульських зборів і податків, які будуть або можуть бути застосовані до імпорту, експорту, транзиту і зберігання матеріалів, устаткування та інших засобів виробничої діяльності, а також щодо митних процедур і формальностей. Так, держави – учасниці договору часто звільняються від мита, податків і зборів: а) у разі ввезення на свою територію предметів, приладів, матеріалів та інструментів для дослідів, випробовувань та ремонту; обладнання й приладів, призначених для проведення монтажних, пусконаладжувальних та інших видів робіт, що підлягають подальшому вивезенню; в) предметів й матеріалів, призначених для забезпечення робіт, у тому числі й такі, що є частинами створюваних об'єктів тощо.

Водночас у міжнародних договорах може вказуватися принцип автономії волі сторін щодо вибору арбітражу, процедури, законодавства для врегулювання можливих спорів, місця слухання справи. Важливе значення відіграє й доктрина, яка тлумачить питання укладення, набуття чинності, завершення дії міжнародних договорів та їх зміст, призводить до формування міжнаціонального посилення економічного глобалізму права.

Окремі правові акти існують в рамках Співдружності Незалежних Держав (далі – СНД), переважно регламентуючи міждержавні публічні відносини у сфері співпраці та національного сприяння іноземним підрядникам. Для прикладу можна навести угоду «Про міждержавну експертизу проектів будівництва, які становлять взаємний інтерес для держав-учасниць СНД» від 13 січня 1999 р. [4], за якою держави-учасниці СНД погодили між собою порядок проведення державних та міждержавних експертиз та зобов'язались створити

Міжурядову раду по співробітництву в будівельній діяльності, яка щорічно подає Міждержавному економічному комітету Економічної ради доповідь про хід виконання Угоди.

Зважаючи на незначну кількість міжнародних договорів у досліджуваній нами сфері важливе значення в міжнародній практиці регулювання підрядних відносин відіграють типові (модельні, стандартні) форми підрядних контрактів, розроблені такими міжнародними неурядовими організаціями як: Європейська економічна комісія ООН, Комісія ООН з права міжнародної торгівлі (UNCITRAL), Міжнародна федерація інженерів-консультантів (FIDIC), Інститут цивільних інженерів (ICE) тощо. Загалом типові форми підрядних контрактів виконують дві важливі функції. По-перше, вони спрямовані на подолання відмінностей національного законодавства шляхом розробки уніфікованих і визнаних на міжнародному рівні правил. По-друге, вони спрямовані на створення гнучких практичних рекомендацій, на підставі яких сторони формують загальні положення конкретних підрядних договорів, поглиблюючи їх власними спеціальними положеннями. Яскравим прикладом вироблення уніфікованих і визнаних на міжнародному рівні правил є типові контракти FIDIC (контракт на спорудження об'єктів цивільного будівництва, контракт на поставку обладнання, проектування і будівництво для електромеханічних та пусконаладжувальних робіт, контракт для проведення дренажних робіт тощо) [5].

Про важливість типових форм контрактів, розроблених в рамках Міжнародної федерації інженерів-консультантів (FIDIC) свідчить той факт, що, наприклад, в деяких країнах окремо регулюються питання взаємодії типових контрактів FIDIC та національного законодавства шляхом закріплення пріоритету або необхідності врахування імперативних вимог останнього. Прикладом може слугувати відображений у законодавстві Білорусії підхід, за яким при укладенні та виконанні договорів підряду передбачено необхідність дотримання вимог законодавства при застосуванні типових контрактів FIDIC [6, с. 117].

Підсумовуючи слід зазначити, що на сучасному етапі в Європі проводиться доволі інтенсивна робота щодо підготовки єдиного Європейського цивільного кодексу, передумовою якого є уніфікація договірної права ЄС, здійснена на основі порівняльного аналізу правових систем ЄС та інших країн Комісією з Європейського договірної права. Аналізуючи сучасні підходи до уніфікації в сфері договірних зобов'язань доцільно зазначити, що вона почала відбуватися не на основі міжнародних конвенцій, як було раніше, а на основі регламентів. Так, прийняті раніше Брюссельська конвенція про юрисдикцію, визнання та примусове виконання судових рішень з цивільних і комерційних справ 1968 р. та Римська конвенція про право, що застосовується до договірних зобов'язань 1980 р. замінені відповідними регламентами: Регламент Брюссель I (2000 р.) та Регламент Рим I (2008 р.), який почав застосовуватися з 17 грудня 2009 р. [7, с. 30].

Одразу ж відзначимо, що Регламент Рим I не надає можливості сторонам договору вибрати наднаціональне право (*lex mercatoria*) замість права якоїсь країни. Тому ця позиція справедливо піддається критиці в юридичній літературі [8, с. 1694]. Водночас викликає схвалення закріплений у п. 13 преамбули Регламенту Рим I підхід, за яким сторонам не забороняється включати за допомогою відсилання у свій договір недержавне право або міжнародну угоду. При цьому під недержавним правом розуміються, зокрема, акти міжнародних

міжурядових та неурядових організацій, у тому числі акти, які не мають обов'язкової сили для держав і приватних осіб (наприклад, правила тлумачення міжнародних торгових термінів – «ІНКОТЕРМС»).

У Законі України «Про міжнародне приватне право» передбачено, що вибір права учасниками правовідносин має бути явно вираженим або прямо випливати з дій сторін правочину, умов правочину чи обставин справи, які розглядаються в їх сукупності (ч. 2 ст. 5). Для договорів підряду більш тісний зв'язок встановлюється на основі прив'язки «характерного виконання», а також на підставі права країни, де провадиться така діяльність. Безумовно, норми зазначених статей є джерелом договірних права загалом та договірних правовідносин з виконання робіт зокрема.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про міжнародне приватне право» від 23.06.2005 № 2709-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 32. – Ст. 422.
2. Международные коммерческие сделки / Дыминская Е. Ю., Кибенко Е. Р., Кирвель И. Ю. и др. ; под ред. У. Хелльманна, С. А. Балашенко, В. И. Нагнибеды. – Хмельницкий: Хмельницкий университет управления и права, 2015. – С. 262.
3. Фединак Г. С., Фединак Л. С. Міжнародне приватне право: навч. посіб. – 2-е вид., допов. / Г. С. Фединак, Л. С. Фединак. – К., Юрінком Інтер, 2000. – С. 177.
4. Угода про міждержавну експертизу проектів будівництва, які становлять взаємний інтерес для держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав від 13.01.1999 р. [Електронний ресурс] Верховна Рада України. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/997_180.
5. FIDIC Book Collections [Electronic resource] FIDIC. – Access mode: <http://fidic.org/bookshop/collections>.
6. Фидек А. В. К вопросу о применении международных типовых контрактов FIDIC при осуществлении строительства на территории Республики Беларусь / А. В. Фидек // Сборник научных статей студентов, магистрантов, аспирантов. Вып. 9: в 3-х т. / сост. С. В. Анцух. – Мн.: Четыре четверти, 2012. – Т. 3. – С. 117.
7. Довгерт А. С. Міжнародне приватне право ЄС та України: порівняння у сфері договірних зобов'язань / А. С. Довгерт // Актуальні проблеми цивільного, сімейного та міжнародного приватного права (Матвеевські цивілістичні читання). Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 10 листопада 2011 р. – К.: Алерта, 2012. – С. 30.
8. Lando O. The Rome I Regulation / O. Lando, P. Nielson // Common Market Law Review, 2008. – № 45. – P. 1694.